

**ผลการใช้สื่ออารมณ์ขันที่มีต่อความเจ็บปวดและความเครียด
ของผู้ป่วยหลังผ่าตัดระบบทางเดินอาหาร**

นางสาวพรนิภา ลิละธนาฤกษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-099-8

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๙ ๙ ๖๑. 2545

T19166266

**EFFECTS OF USING HUMOROUS MEDIA ON PAIN AND
STRESS OF POSTOPERATIVE PATIENTS WITH
GASTROINTESTINAL PROBLEMS**

Miss Pornnipa Leelathanalerk

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Education**

Program in Nursing Education

Faculty of Nursing

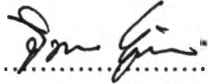
Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-334-099-8

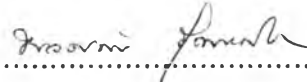
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลการใช้สื่ออารมณ์ขันที่มีต่อความเจ็บปวดและความเครียด
ของผู้ป่วยหลังผ่าตัดระบบทางเดินอาหาร
โดย นางสาวพรนิภา ลีละธนาฤกษ์
สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พ.ศ.ศ. หญิง ดร.พวงเพ็ญ ชุณหปราณ

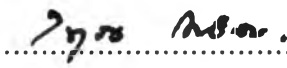
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประนอม รอดคำดี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ พ.ศ.ศ.หญิง ดร.พวงเพ็ญ ชุณหปราณ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โปธิสาร)

พรนิกา ลีละธนาฤกษ์ : ผลการใช้สื่ออารมณ์ขันที่มีต่อความเจ็บปวดและความเครียดของ
ผู้ป่วยหลังผ่าตัดระบบทางเดินอาหาร (EFFECTS OF USING HUMOROUS MEDIA ON
PAIN AND STRESS OF POSTOPERATIVE PATIENTS WITH GASTROINTESTINAL
PROBLEMS อ.ที่ปรึกษา : ร.ศ.พ.ต.ต.หญิง คร.พวงเพ็ญ ชูณหพราน ; 149 หน้า.

ISBN 974-334-099-8

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้สื่ออารมณ์ขันที่มีต่อความเจ็บปวดและความเครียด
ของผู้ป่วยหลังผ่าตัดระบบทางเดินอาหาร กลุ่มตัวอย่างคือผู้ป่วยชายและหญิงจำนวน 30 ราย ซึ่งเข้ารับการรักษาโดย
การผ่าตัดได้ตั้งอักษะ การผ่าตัดนี้ของถุงน้ำดีและริดสีดวงทวารหนัก ที่พักรักษาตัวที่หอผู้ป่วยศัลยกรรมชายและ
หญิง โรงพยาบาลชัยภูมิ ระหว่างเดือนธันวาคม 2542- กุมภาพันธ์ 2543 กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่มกลุ่มละ 15 คน
โดยการจับคู่เข้ากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองคือกลุ่มที่ใช้สื่ออารมณ์ขัน กลุ่มควบคุมคือกลุ่มที่ได้รับ
การพยาบาลตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือสื่ออารมณ์ขันประกอบด้วย
หนังสือการ์ตูน 3 เล่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป มาตรฐานวัดความเจ็บปวด
แบบช่อง แบบวัดความเครียด แบบสังเกตพฤติกรรมอารมณ์ขันของผู้ป่วย แบบบันทึกการได้รับยา การเก็บรวบรวม
ข้อมูลทำโดยการสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลและให้กลุ่มตัวอย่างประเมินความเจ็บปวดและความเครียดก่อนใช้สื่อ
อารมณ์ขัน หลังจากนั้นกลุ่มทดลองจะได้อ่านสื่ออารมณ์ขันครั้งละ 30 นาที โดยวันแรกหลังผ่าตัดหลังอ่านเล่ม 1 และ
วันที่ 2 หลังผ่าตัดอ่านเล่ม 2 และ 3 ทำการสังเกตพฤติกรรมอารมณ์ขันของผู้ป่วยขณะอ่านหนังสือการ์ตูน ส่วนกลุ่ม
ควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติ และประเมินความเจ็บปวดและความเครียดในวันที่ 1 และ 2 หลังการผ่าตัด
วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ t-test ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนเฉลี่ยความเจ็บปวดและความเครียดของผู้ป่วยหลังผ่าตัดระบบทางเดินอาหารภายหลังใช้สื่อ
อารมณ์ขันต่ำกว่าก่อนใช้สื่ออารมณ์ขันในวันแรกและวันที่สองหลังการผ่าตัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2. คะแนนเฉลี่ยความเจ็บปวดและความเครียดของผู้ป่วยหลังผ่าตัดระบบทางเดินอาหารของกลุ่มที่ใช้สื่อ
อารมณ์ขันต่ำกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติในวันแรกและวันที่สองหลังผ่าตัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ.05

ภาควิชา -
สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติศ.....พรนิกา ลีละธนาฤกษ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

417 75732 36: MAJOR NURSING EDUCATION

KEY WORD: HUMOROUS MEDIA /PAIN / STRESS /POSTOPERATIVE PATIENTS
WITH GASTROINTESTINAL PROBLEMS

PORNIPA LEELATHANALERK : EFFECTS OF USING HUMOROUS
MEDIA ON PAIN AND STRESS OF POSTOPERATIVE PATIENTS
WITH GASTROINTESTINAL PROBLEMS. THESIS ADVISOR;
ASSO. PROF. POLICE MAJOR PAUNGPHEN CHOONHAPRAN,
Ph.D. 149pp. ISBN 974-334-099-8

The purpose of this quasi-experimental research was to determine the effects of using humorous media on pain and stress of postoperative patients with gastrointestinal problems. Sample were 30 male and female patients undergoing appendectomy, laparoscopic cholecystectomy and hemorrhoidectomy and admitted in surgical wards at Chaiphum Hospital during December 1999-February 2000. Samples were random assigned into 2 groups by match pairs, each group consisted of 15 patients ,the experimental group used humorous media and the control group had traditional care. The research instruments consisted of experimental instrument which were 3 comic books and data collection instrument were patients' record form, 11-point box pain scale, stress test , humorous behavioral observation form and analgesics' record form . Personal data was collected by interviewing. Sample were measured pain and stress before using humorous media. The experimental group read comic book for 30 minutes , read comic book I on the first day after surgery , comic book II and III on the second postoperative day respectively . The experimental group were observed humorous behavior during reading comic books , the control group had traditional care . Sample were measured of pain and stress on the first and second day after surgery . The data were analyzed by using t-test. The results of the study revealed that :

1. The mean pain score and stress score of postoperative patients with gastrointestinal problems on the first and second day after surgery in the experimental group was lower than before using the humorous media and statistically significant difference at the .05 level.

2. The mean pain score and stress score of postoperative patients with gastrointestinal problems on the first and second day after surgery in the experimental group was lower than the control group and statistically significant difference at the .05 level.

ภาควิชา -
สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต... **พรวินภา อัครชาติกุล**
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา... *Assoc. Prof. Paungphen Choonhapran*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงด้วยดี ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ พ.ศ.ศ. หญิง คร. พวงเพ็ญ ชูณหปราณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ที่ช่วยประสิทธิ์ประสาทความรู้ทั้งในและนอกตำราเรียน ตลอดจนคำแนะนำ คำสั่งสอน ให้กำลังใจฝ่าฟันอุปสรรคทุกอย่าง เป็นแบบอย่างที่ดี และ ให้ประสบการณ์ที่ดีในชีวิตการเรียนและการดำเนินชีวิต ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี ประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำ ความรู้ที่ก่อประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โภธิสาร อาจารย์ที่ปรึกษาทางสถิติที่ให้คำแนะนำในการใช้สถิติที่ถูกต้องในการวิเคราะห์ข้อมูล

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ชนกพร จิตปัญญา อาจารย์ซึ่งให้คำแนะนำ ให้ความรู้และให้คำปรึกษาในการจัดทำโครงร่างวิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงได้ และ อาจารย์ ดร. วังนรินทร์ โรหิตสุข ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช ที่ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ยิ่งในการทำสื่ออารมณ์ขัน และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนสนับสนุนบางส่วนในการวิจัยครั้งนี้

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงด้วยดีเป็นอย่างดี ด้วยความร่วมมือของพยาบาลและแพทย์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ประจำตึกศัลยกรรมหญิง และ ชาย โรงพยาบาลชัยภูมิ ที่ให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณคุณพรทิพย์ แสงกล้า พยาบาลประจำการ โรงพยาบาลชัยภูมิ ผู้ช่วยวิจัยที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล และคุณชฎารัตน์ กลีบชัยภูมิ พยาบาลประจำการ โรงพยาบาลชัยภูมิที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขณะทดลองใช้เครื่องมือ

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์ธีรารงค์ -คุณประยงค์ สมบุญคนนท์ ที่ทำให้มีวันนี้ ขอขอบคุณการอบรม เลี้ยงดูของคุณพ่อมังกร-คุณแม่อุไรวรรณ ลีละธนาฤกษ์ ที่สอนให้เป็นคนที่มีความอดทน พยายาม และเป็นคนดี ขอขอบคุณคุณวิชัย -คุณศกุนตลา พันธุ์พิมานมาศ คุณอดิเดช - คุณสนันทา โลหะกิจ พี่น้องที่ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจเสมอมา ขอขอบคุณน้องชาย คุณธนากร ลีละ ธนา ฤกษ์ ที่มีความอดทนในการช่วยในการทำการ์ตูนจากการใช้โปรแกรม photoshop ขอขอบคุณที่ให้กำลังใจเสมอ แม้ยามใกล้จะหมดกำลังใจ อยู่เคียงข้างเสมอ สำหรับคุณรุจิรา ดวงกุศล และเพื่อนรักสองคนที่ให้ทั้งเสียงหัวเราะและคำปลอบโยนเสมอมาคุณนฤมล พิชัยพานิช และคุณศรัณยา อินภิรมย์

ขอขอบคุณท่านอื่นๆซึ่งได้ช่วยเหลือและมิได้กล่าวถึงในที่นี้ หากวิทยานิพนธ์นี้มีประโยชน์ สำหรับท่าน ผู้อ่าน ขออุทิศประโยชน์เหล่านั้นแก่ คุณตาคุณ ด้งอำนวย และคุณย่าเฮียง แซ่ลาว ผู้เป็นที่เคารพรักของผู้วิจัย

พรนิภา ลีละธนาฤกษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 สมมติฐานการวิจัยและแนวคิดทฤษฎี	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	7
1.5 นิยามตัวแปร.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 ความเจ็บปวด.....	10
2.1.1 ความหมายของความเจ็บปวด.....	10
2.1.2 วิธีประสาทและประสาทสรีรวิทยาของความเจ็บปวด.....	11
2.1.3 ประสาทสรีรวิทยาของความเจ็บปวด.....	12
2.1.4 ทฤษฎีความเจ็บปวด.....	13
2.1.5 พยาธิและสรีรวิทยาของอาการเจ็บปวดหลังผ่าตัด.....	19
2.1.6 ชนิดและประเภทของความเจ็บปวด.....	21
2.1.7 ปัจจัยที่มีผลต่อความเจ็บปวดของผู้ป่วยหลังผ่าตัด.....	22
2.1.8 ความเจ็บปวดหลังผ่าตัดของผู้ป่วยหลังผ่าตัด ระบบทางเดินอาหาร.....	27
2.1.9 เครื่องมือวัดความเจ็บปวด.....	28
2.2 ความเครียด.....	32
2.2.1 ความหมายของความเครียด	32
2.2.2 ทฤษฎีความเครียด	33

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2.2.3	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเผชิญความเครียด.....34
2.2.4	ความเครียดของผู้ป่วยหลังผ่าตัด.....37
2.2.5	ระดับความเครียด39
2.2.6	ปฏิกิริยาตอบสนองของร่างกายที่มีต่อความเครียด.....39
2.3	การพยาบาลผู้ป่วยที่ผ่าตัดระบบทางเดินอาหาร 42
2.4	อารมณ์ขัน..... 49
2.4.1	ความหมายของอารมณ์ขัน..... 49
2.4.2	ทฤษฎีอารมณ์ขัน..... 49
2.4.3	หน้าที่และประโยชน์ของอารมณ์ขัน 51
2.4.4	การใช้สื่ออารมณ์ขันและการพยาบาล.....54
2.5	อารมณ์ขันและความเจ็บปวด..... 56
2.6	อารมณ์ขันและความเครียด..... 58
2.7	สื่ออารมณ์ขันและหนังสือการ์ตูนกับอารมณ์ขัน..... 59
2.8	สื่ออารมณ์ขันและหนังสือการ์ตูน 60
2.9	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 61
2.10	กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 63
3.	วิธีดำเนินการวิจัย.....64
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....64
3.2	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย66
3.3	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....72
3.4	การวิเคราะห์ทางสถิติ..... 74
4.	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 76
5.	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ..... 79
5.1	สรุปผลการวิจัย.....79
5.2	อภิปรายผล.....80
5.3	ข้อเสนอแนะจากการวิจัย..... 82
5.4	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....82
	รายการอ้างอิง.....84

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก.....	92
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	94
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	96
ภาคผนวก ค หนังสือการดำเนินงาน.....	102
ภาคผนวก ง สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	135
ภาคผนวก จ รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	138
ประวัติผู้วิจัย.....	149

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	การเปรียบเทียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเจ็บปวด และความเครียดของกลุ่มทดลองวันแรกหลังผ่าตัด.....77	77
ตารางที่ 2	การเปรียบเทียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเจ็บปวด และความเครียดของกลุ่มทดลองวันที่ 2 หลังผ่าตัด.....77	77
ตารางที่ 3	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเจ็บปวด และความเครียดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในวันแรกหลังผ่าตัด.....78	78
ตารางที่ 4	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเจ็บปวด และความเครียดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในวันที่สองหลังผ่าตัด.....78	78
ตารางที่ 5	รายละเอียดข้อมูลทั่วไป.....139	139
ตารางที่ 6	รายละเอียดเกี่ยวกับคะแนนเฉลี่ยความเจ็บปวดและความเครียด.....141	141
ตารางที่ 7	จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ของครอบครัว ระบบช่วยเหลือ ประสิทธิภาพการผ่าตัด และการพักผ่อนนอนหลับ.....144	144
ตารางที่ 8	ความถี่ ร้อยละของแบบสังเกตพฤติกรรมอารมณ์ขั้นของผู้ป่วย.....147	147
ตารางที่ 9	บันทึกการได้รับยาแก้ปวดของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....148	148